

27.6.2019
EOAK 5016/2018

Ratkaisija: Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin

Esittelijä: Notaari Kaisu Lehtikangas

OULUN ENSI- JA TURVAKOTI ry.

Tarkastuspöytäkirja

Aika 2.10.2018

Paikka: Oulun Ensi- ja turvakoti ry.
Kangastie 9, 90500 Oulu

Läsnä: Oikeusasiamiehen kansliasta:
Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin
Vanhempi oikeusasiamiehensihteeri Pirkko Äijälä-Roudasmaa
Notaari Kaisu Lehtikangas

Ensi- ja turvakodista:
Toiminnanjohtaja ---
Turvakodin sosiaalityöntekijä ---

TARKASTUKSESTA

Tarkastus tehtiin ennalta ilmoittamatta. Apulaisoikeusasiamies Maija Sakslin kertoi lyhyesti oikeusasiamiehen suorittamista tarkastuksista sosiaalihuollon yksiköihin.

Perustuslain 109 §:n 1 momentin nojalla oikeusasiamies valvoo, että tuomioistuimet ja muut viranomaiset ja virkamiehet noudattavat lakia ja täyttävät velvollisuutensa. Lisäksi hänen valvontaansa kuuluvat muutkin, jotka hoitavat julkista tehtävää. Oikeusasiamies seuraa erityisesti, että hyvä hallinto sekä perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat.

Eduskunnan oikeusasiamiehestä annetun lain 5 §:n mukaan oikeusasiamies toimittaa tarpeen mukaan tarkastuksia perehtyäkseen laillisuusvalvontaansa kuuluviin asioihin.

Tarkastuksen yhteydessä oikeusasiamiehellä ja hänen määräämälleen eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian virkamiehellä on oikeus päästä valvottavan kaikkiin tiloihin ja tietojärjestelmiin sekä oikeus keskustella luottamuksellisesti tarkastuskohteen henkilökunnan sekä siellä palvelevien tai sinne sijoitettujen henkilöiden kanssa.

Sosiaalihuoltolain 11 §:n mukaan sosiaalipalveluja on järjestettävä lähisuhte- ja perheväkivallasta sekä muusta väkivallasta ja kaltoinkohdelusta aiheutuvaan tuen tarpeeseen.

TARKASTETTAVA KOHDE

Tarkastus tehtiin Oulun Ensi- ja Turvakoti ry:n turvakotiin, joka sijaitsee Tuiran kaupunginosassa. Oulun Ensi- ja Turvakoti ry:n turvakotitoiminta on aloitettu vuonna 1979. Oulun Ensi- ja Turvakoti ry. järjestää laitospalveluja ja erilaisia avopalveluja.

Turvakodin tilat sijaitsevat rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa ja toisessa kerroksessa. Ulko-ovi on aina lukossa ja ulkopuolella on kameravalvonta. Turvakodissa on kahdeksan perhepaikkaa, joissa kahdessa on oma kylpyhuone, muutoin kylpyhuoneet on jaettu aina kahden huoneen kesken. Enimmillään turvakodissa on ollut 35 asiakasta, joista 20 lasta.

ASIAKKAAT

Turvakoti on tarkoitettu naisille, miehille ja lapsille silloin, kun kotiin jääminen on väkivallan, uhkailun tai pelon takia turvatonta. Turvakotiin voi tulla yksin tai lasten kanssa mihin vuorokauden aikaan tahansa, asuin-kunnasta riippumatta. Turvakodin toiminta-alue on hyvin laaja ja asiakkaat tulevat pääosin Pohjois-Pohjanmaan ja Kainuun alueelta. Kajaanissa on sivutoimipiste lastensuojeluyksikön yhteydessä, jossa on yksi paikka. Suunnitteilla on, että Kuusamoon perustettaisiin ehkä muutama paikka, siellä olevan muun yksikön yhteyteen. Raahen turvakodissa on 5 paikkaa ja siellä on ollut usein tilaa, jos Oulussa on ollut täyttä. Oulun turvakodin käyttöaste on ollut tänä vuonna lähes 90%.

Suurin osa asiakkaista on äitejä lapsien kanssa. Viime vuonna turvakodissa oli noin 20 miestä. Yli 65-vuotiaita henkilöitä on ollut entistä enemmän. Sosiaalityöntekijän mukaan Oulussa on ollut viisivuotinen projekti, Juuri-hanke, jonka tavoitteena on ikääntyneiden kaltoinkohdelun ja lähisuhteväkivallan vastaisen työn osaamisen keskittymä. Hanke on ehkä vaikuttanut ikääntyneiden asiakkaiden määrän kasvuun.

Asiakkaista on ollut ulkomaalaistaustaisia noin 20 %. Aikuiskoulutuskeskus järjestää kursseja maahanmuuttajille ja muun muassa sieltä on neuvottu tai ohjattu turvakotiin. Turvakodin on mahdollista käyttää tulkia asiakkaiden kanssa joko paikan päällä tai puhelintulkkauksena.

TOIMINTA

Jokaiselle asiakkaalle nimetään kaksi omaohjaajaa ja asiakkaille järjestetään kaksi yksilöllistä keskusteluaikaa viikossa. Turvakodissa on suosituksena, että lapsia tavataan erikseen 1-3 kertaa jakson aikana.

Asiakkaita avustetaan esimerkiksi asuntohakemusten tekemisessä. Sosiaalityöntekijän mukaan Oulussa on asuntoja tarjolla, mutta jos on vuokratvelkaa tai luottotiedot ovat menneet, on asunnon saanti vaikeampaa.

Oulun turvakodissa on käytössä MARAK-toimintamalli, jolla pyritään auttamaan vakavaa parisuhdeväkivaltaa kokeneita uhreja tai sen uhan alla eläviä henkilöitä.

Asiakkaat ovat turvakodissa keskimäärin kaksi viikkoa. Kun vanhempi tulee lapsen kanssa turvakotiin, tehdään lapsesta aina lastensuojeluilmoitus kotikuntaan. Kouluikäiset lapset pyritään saaman mahdollisimman nopeasti jatkamaan koulunkäyntiä esimerkiksi koulukuljetusten avulla. Sosiaalityöntekijän näkemys on, turvakotipaikkoja pitäisi olla tarjolla enemmän.

Keskustelussa toiminnanjohtajan kanssa tuli esille, että turvakotitoiminnassa on mukana useita eri toimijoita ja tähän saattaa liittyä haasteita. Asiakkaiden saamat palvelut voivat olla hyvin erilaisia riippuen heidän kotikunnastaan.

Apulaisoikeusasiamies Sakslin toi keskusteluissa esiin, että turvakodissa voisi ohjeistaa kotiinlähtijöitä poliisin valtuuksista antaa välitön lähestymiskielto väkivallantekijälle (Laki lähestymiskiellosta 3 luku 11 §). Suomi on allekirjoittanut Euroopan neuvoston yleissopimuksen, Istanbulin sopimuksen, naisiin kohdistuvan väkivallan ja perheväkivallan ehkäisemisestä ja torjumisesta.

Sopimuksen 52 artikla koskee välittömiä lähestymiskieltoja. Sen mukaan osapuolet toteuttavat tarvittavat lainsäädäntö- tai muut toimet varmistukseksi, että toimivaltaisille viranomaisille annetaan valtuudet määrätä välittömän vaaran uhatessa perheväkivallan tekijä poistumaan uhrin tai vaarassa olevan henkilön asunnosta riittävän pitkäksi ajaksi sekä valtuudet kieltää väkivallantekijää menemästä uhrin tai vaarassa olevan henkilön asuntoon tai ottamasta yhteyttä häneen. Tämän artiklan mukaisesti toteutettavissa toimissa asetetaan etusijalle uhrien tai vaarassa olevien henkilöiden turvallisuus.

Tarkastuksella myös selvisi, että Oulun Ensi- ja Turvakoti ry. on avaamassa uuden päihdeongelmiin erikoistuneen Pidä kiinni® -ensikodin.

VUODEN TEEMA: YKSITYISYYS

Oikeusasiamiehen kanslian erityisenä tarkastusteemana vuonna 2018 on oikeus yksityisyyteen. Tämän vuoksi tarkastuksilla kiinnitetään erityisesti huomiota myös siihen, miten tarkastuskohteessa huomioidaan

henkilön yksityisyys ja toimitaan niin, että mm. toimintatavoissa ja kohtelussa yksityisyys toteutuu paremmin.

Tarkastuksella ilmeni, että jokaisella perheellä tai yksin tulleella henkilöllä on käytössään oma huone.

OMAVALVONTASUUNNITELMA

Omavalvontasuunnitelma ei ollut esillä yleisesti nähtävillä. Oulun Ensi- ja Turvakotia ohjataan panemaan omavalvontasuunnitelma esille, niin että sitä ei tarvitse erikseen pyytää nähtäväksi.

TILAT

Turvakodin tilat ovat kodikkaat ja yhteistiloissa oli leikkipaikka ja leluja lapsille. Turvakodin tiloista on uloskäynti aidatulle piha-alueelle, jossa lapset voivat leikkiä turvallisesti. Turvakodin sisätilat ovat esteettömät. Ensi- ja turvakodin tiloissa on esiintynyt jonkin verran sisäilmaongelmaa ja toiminnanjohtajan mukaan tiloihin on suunnitteilla osittaista remonttia.

HAVAINNOT

Turvakodeissa ei ole käytössä THL:n laatimia yleishallintoa koskevia yhteisiä lomakkeita. Olisi tarpeellista, että THL ohjeistaisi turvakoteja hyvästä hallinnosta ja julkisuuslain noudattamisesta.

ARVIO

Apulaisoikeusasiamies totesi, että erilaiset hankkeet lisäävät tietoutta turvakotitoiminnasta, mutta hän pitää tärkeänä jatkuvaa aktiivista tiedottamista viranomaisille ja yleisesti.

Tarkastus ei antanut aihetta enempään.

Pöytäkirjan vakuudeksi

Notaari

Kaisu Lehtikangas

Tiedoksi: Oulun Ensi- ja Turvakoti ry.

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos